

Vanhempien suhtautuminen kouluikäisten lastensa rokottamiseen papilloomavirusta vastaan

Kirjallisuuskatsaus

Hoitotyön koulutusohjelma,
terveydenhoitaja
Opinnäytetyö
15.4.2009

Satu Hirvonen
Paula Leppänen

Koulutusohjelma	Suuntautumisvaihtoehto	
Hoitotyön koulutusohjelma	Terveydenhoitaja	
Tekija/Tekijät		
Satu Hirvonen ja Paula Leppänen		
Työn nimi		
Vanhempien suhtautuminen kouluikäisten lastensa rokottamiseen papilloomavirusta vastaan Kirjallisuuskatsaus		
Työn laji	Aika	Sivumäärä
Opinnäytetyö	Kevät 2009	29 + 1 liite
TIIVISTELMÄ		
<p>Opinnäytetyömme on osa Seksuaaliterveyden edistäminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa -projektiä, joka liittyy sosiaali- ja terveysministeriön seksuaaliterveyden edistämisen toimintaohjelmaan. Opinnäytetyömme tarkoituksena oli koota tutkittua tietoa siitä kuinka vanhemmat suhtautuvat kouluikäisten lastensa rokottamiseen papilloomavirusta vastaan. Kouluikäisillä tarkoitamme tässä työssä 7-18-vuotiaita lapsia ja nuoria.</p> <p>Opinnäytetyö tehtiin soveltaen systemaattisen kirjallisuuskatsauksen menetelmää. Aineisto koostui kuudestatoista 2000-luvulla julkaistusta kansainvälisestä tutkimuksesta.</p> <p>Kirjallisuuskatsauksestamme kävi ilmi, että noin 70-90 % vanhemmista olisi ollut valmis rokottamaan tyttärensä papilloomavirusta vastaan. Muutamassa tutkimuksessa oli tämän lisäksi selvitetty vanhempien suhtautumista poikien rokottamiseen. Vanhemmista 66-68 % suostuisi rokottamaan myös poikansa. Papilloomavirusrokotteissa vanhempia tuntui huolettavan erityisesti se, että rokote saattaisi rohkaista heidän lapsiaan entistä aikaisemmin aloitettuun sukupuolielämään. Rokotteeseen negatiivisesti suhtautuvat äidit perustelivat kantaansa sillä, että he pelkäsivät rokotteella olevan mahdollisesti joitakin haittavaikutuksia tai eivät uskoneet lastensa olevan seksuaalisesti aktiivisia.</p> <p>Monet vanhemmat, huolimatta siitä olivatko he rokottamisen kannalla vai sitä vastaan, tuntuivat kaipaavan lisää tietoa papilloomaviruksesta, kohdunkaulan syövästä sekä HPV-rokotteista. Vanhemmat tuntuivat kaipaavan lisää informaatiota päätöksentekonsa tueksi.</p>		
Avainsanat		
papilloomavirus, papilloomavirusrokote, vanhemmat, kouluikäinen lapsi		

Degree Programme in		Degree	
Nursing and Health Care		Bachelor of Health Care	
Author/Authors			
Satu Hirvonen and Paula Leppänen			
Title			
Acceptance of Human Papillomavirus Vaccination among Parents of School-age Children			
Type of Work	Date	Pages	
Final Project	Spring 2009	29 + 1 appendix	
<p>ABSTRACT</p> <p>This study was part of an on-going sexual health promotion project in the Finnish school and student health care. The purpose of this study was to collect existing information about parents' acceptance to vaccinate their school-age children against human papillomavirus.</p> <p>The study was accomplished by intergrating systematic research and literature review methods. The material consisted of 16 international studies and research articles.</p> <p>It was apparent from the results that 70-90% of the parents would accept the vaccine for their children. There were also a few studies as boys' human papillomavirus vaccination, and the results were similar: 66-68% would also accept the vaccine for their sons. Some of the parents were concerned that the vaccine would encourage their children unsafe sexual practices. Those parents who had lower human papillomavirus vaccine acceptance were concerned about side effects or they did not believed that their children would be sexually active.</p> <p>Many parents, whether they accepted vaccination or not, desired more information on human papillomavirus, cervical cancer and human papillomavirus vaccination. They seemed to need more information to support their decisions.</p>			
Keywords			
papillomavirus, papillomavirus vaccine, parents, school-age child			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 KESKEISET KÄSITTEET	3
3 IHMISEN PAPILLOOMAVIRUS	4
3.1 Esiintyvyys	5
3.2 Yhteys kohdunkaulan syöpään	5
4 PAPILLOOMAVIRUSROKOTTEET	6
4.1 Rokotteiden koostumus	8
4.2 Rokotteiden antama suoja	8
5 OPINNÄYTETYÖN AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI	9
6 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET	11
6.1 Papilloomavirusrokotteisiin suhtautuminen Euroopassa	12
6.2 Papilloomavirusrokotteisiin suhtautuminen Amerikassa	14
6.3 Papilloomavirusrokotteisiin suhtautuminen Aasiassa	19
7 POHDINTA	20
7.1 Tulosten tarkastelua	21
7.2 Tulosten luotettavuus	22
7.3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset	23
LIITE 1	
Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt tutkimukset	

1 JOHDANTO

Nuorten seksuaali- ja seksuaaliterveysasiat ovat muuttuneet paljon viimeisten vuosikymmenten aikana. Nuoret ovat saaneet tänä aikana suurempia vapauksia itsensä toteuttamiseen, seurustelun ja yhdyntöjen aloitusikä on laskenut, nuorten tiedon taso on parantunut, seksuaalikasvatus on tehostunut ja teini-ikäisten raskaudet ja abortit ovat vähentyneet. Nykypäivän nuoret elävät tässä suhteessa melko erilaisessa maailmassa kuin heidän vanhempansa. (Kontula – Meriläinen 2007: 13.)

Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen on ajankohtainen aihe, joka liittyy läheisesti tulevaan terveydenhoitajan työhömmä. Jokaisella nuorella on oikeus saada tietoa seksuaalisuuteen ja seksuaalikäyttäytymiseen liittyvistä asioista, ja terveydenhoitajalla onkin tärkeä rooli nuorten seksuaalikasvattajana. Seksuaaliterveyteen liittyvä neuvonta on tällä hetkellä murrosvaiheessa, koska uusia keinoja seksuaaliterveyden edistämiseksi kehitetään jatkuvasti. Esimerkiksi naisille tarkoitettu papilloomavirusrokote tuli markkinoille Yhdysvalloissa vuonna 2006 (Penttinen 2006: 4094).

Opinnäytetyömme tavoitteena on tuottaa ajantasaista tietoa siitä, kuinka vanhemmat suhtautuvat kouluikäisten lastensa rokottamiseen papilloomavirusta vastaan. Kouluikäisillä tarkoitamme tässä työssä 7 - 18-vuotiaita lapsia ja nuoria. Tarkoituksena on systemaattisen kirjallisuuskatsauksen ohjeita soveltaen koota yhteen keskeisimmät aiheeseen liittyvät tutkimustulokset.

Työmme on osa Seksuaaliterveyden edistäminen koulu- ja opiskeluterveydenhuollossa –projektia, joka liittyy sosiaali- ja terveysministeriön seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistämisen toimintaohjelmaan. Toimintaohjelma toteutetaan vuosina 2007–2011, ja se on tarkoitettu sosiaali- ja terveydenhuollon johdolle, henkilöstölle, keskeisille yhteistyötahoille ja luottamushenkilöille. Keskeisiä kohderyhmiä ovat myös sosiaali- ja terveysalan opettajat ja opiskelijat sekä peruskoulujen ja lukioiden terveystiedon opettajat ja näitä opettajia kouluttavat tahot. (STM 2007: 22.)

Nuorten entistä aikaisemmin alkava sukupuolielämä on tuonut mukanaan omat haasteensa seksuaaliterveyden edistämiseen. Aikaisin aloitetut seksikontaktit sekä useat partnerit kasvattavat riskiä saada papilloomavirus. Papilloomavirukselta suojautuminen rokotteiden avulla on vielä puutteellista, koska rokotteet ovat uusia eikä niitä ole otettu laajamittaisesti käyttöön. Rokotteet eivät tuhoa jo olemassa olevia viruksia, joten rokote pitäisi antaa ennen primaari-infektion saamista. Tärkeimpänä kohderyhmänä pidetäänkin puberteettia ja seksuaalielämää lähestyviä, 9 - 13-vuotiaita tyttöjä. (Kotaniemi-Talonen ym. 2006: 4068–9.) Tulevina terveydenhoitajina meidän tulee tietää HPV-infektiosta ja siihen kehitetyistä rokotteista, jotta pystymme antamaan nuorille ja heidän vanhemmilleen ajantasaista informaatiota seksuaaliterveyteen liittyvissä asioissa. Terveydenhoitajan työssä tulisikin keskittyä erityisesti ongelmien ennalta ehkäisyyn ja saada nuoret mahdollisimman varhaisessa vaiheessa tietoisiksi seksuaalisen riskikäyttäytymisen haitoista.

2 KESKEISET KÄSITTEET

Tässä luvussa avaamme kirjallisuuskatsauksemme liittyviä keskeisiä käsitteitä ja termejä. Tällaisia käsitteitä ovat papilloomavirus, terveys, seksuaaliterveys, terveyden edistäminen, seksuaalikasvatus, rokote sekä rokottaminen. **Papilloomavirus** selitetään tarkemmin luvussa 3.

Terveys ei ole yksiselitteisesti määriteltävä asia, koska se on käsitteenä laajasti ymmärrettävä, jokaisen henkilökohtaisesti kokema tila. WHO:n vuonna 1948 voimaan tulleen määritelmän mukaan terveys ei ole ainoastaan sairauksien ja toiminnan vajavuuden puuttumista, vaan täydellisen fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila. (WHO 2008.)

Maailman Terveysjärjestön (WHO) määritelmän mukaan **terveyden edistäminen** on toimintaa, jonka tarkoituksena on parantaa ihmisten mahdollisuuksia ja edellytyksiä huolehtia omasta ja ympäristönsä terveydestä. (Stakes 2008.) Terveiden edistämisen tavoitteena on vahvistaa yksilön ja yhteisön voimavaroja ja parantaa kansanterveydellisiä edellytyksiä. Keskeisimpiä terveyden edistämisen arvoja ovat mm. ihmisarvon ja itsenäisyyden kunnioittaminen, tasa-arvo, voimaannuttaminen sekä osallistuminen ja osallistaminen. Terveiden edistämässä korostuvat yksilön, yhteisön ja yhteiskunnan tarpeet. (Pelto-Huikko – Karjalainen – Koskinen-Ollonqvist 2006.)

Seksuaaliterveys on WHO:n määritelmän mukaan seksuaalisuuteen liittyvän fyysisen, emotionaalisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin tila. Kyse ei ole vain sairauden, toimintahäiriön tai raihnaisuuden puuttumisesta. Hyvä seksuaaliterveys edellyttää positiivista ja kunnioittavaa lähestymistapaa seksuaalisuuteen ja seksuaalisiin suhteisiin sekä mahdollisuutta miellyttäviin ja turvallisiin seksuaalikokemuksiin, ilman pakottamista, syrjintää tai väkivaltaa. Hyvän seksuaaliterveyden toteutuminen ja ylläpitäminen vaatii kaikilta ihmisiltä seksuaalisten oikeuksien kunnioittamista, suojelemista ja toteuttamista. (WHO 2007.)

Seksuaalikasvatuksella tarkoitetaan ammatillista toimintaa, jonka sisältönä ja kohteena on seksuaalisuutta koskeva kokemus ja ymmärrys. Seksuaalikasvatuksessa tulee ottaa huomioon yksilöiden omat näkemykset, toiveet ja tarpeet, jotta seksuaalisuuteen liittyvien asioiden käsitteleminen ei häiritse nuorena vireää ja herkästi haavoittuvaa psykoseksuaalista kehitystä, vaan tukee omaleimaisen persoonallisuuden ja elämän rakentumista. Seksuaalikasvatusta voidaan toteuttaa seksuaaliopetuksen, -neuvonnan ja valistuksen muodoissa. Tärkeää on, että seksuaalikasvatusta on iän ja kehitysvaiheen mukaista ja nuorelle syntyy jäsentynyt ja selkeä kokonaiskäsitys seksuaalisuuteen liittyvistä asioista. (Nummelin - Ruuhilahti 2004: 185.)

Rokote on heikennetyistä tai kuolleista mikrobeista tai näiden osista tehty valmiste. **Rokottamisessa** elimistölle annetaan tautia aiheuttavaa mikrobia tai sen osaa sellaisessa muodossa, että se saa elimistössä aikaan suojan, aktiivisen immuniteetin, taudinaiheuttajaa vastaan. Suoja muodostuu joko vasta-aineista tai soluvälitteisestä immuniteetista ja kohdistuu rokotuksen jälkeen aina juuri kyseistä bakteeria, virusta tai toksiinia vastaan. Näin suoja, joka voi olla jopa infektion antamaa suojaa parempi, saadaan ilman sairauksien aiheuttamia vaarallisia tai kiusallisia oireita. Aktiivinen immuniteetti synnytetään antamalla rokote sopivasti elimistöön. Rokote annetaan injektiona tai suun kautta liuosena tai kapselina. Myös rokottamista limakalvojen kautta tutkitaan nykyisin aktiivisesti: tulevaisuudessa erilaiset aerosolit saattavat korvata nykyiset pistettävät rokotteet. (Nohynek – Hulkko – Rapola – Strömberg - Kilpi 2005.)

3 IHMISEN PAPILLOOMAVIRUS

Papilloomavirukset ovat pieniä DNA-kasvainviruksia, jotka infektoivat ihmisten epiteelisoluja. Ihmisen papilloomaviruksia (Human papillomavirus, HPV) tunnetaan noin 100 eri tyyppiä, joista seksin yhteydessä tarttuvia tyyppiä on noin 40. Virukset voidaan jakaa syöpäriskin mukaan vähäisen riskin tyypeihin, joita ovat HPV6 ja HPV11, sekä suuren riskin tyypeihin, joita ovat esimerkiksi HPV16 ja HPV18. Yleisimmät virus-tyypit Euroopassa ovat 16 ja 31, Afrikassa 42, 16 ja 35, Aasiassa 16, 33 ja 56 ja Etelä-Amerikassa 16 ja 58. Papilloomavirukset voivat aiheuttaa näkyviä muutoksia limakalvoilla, kuten kukkakaalimaisia kondyloomia. Litteät kondyloomat ovat yleisempiä, mut-

ta vaikeammin havaittavissa ja vaativat etikkahappokäsittelyä löytyäkseen. Viruksen kantajista 80–90 % pääsee eroon viruksesta kahden vuoden kuluessa, joten suurin osa HPV-infektioista paranee itsestään ilman oireita. (Aaltonen - Hiltunen-Back - Paavonen 2002: 1388-89; Kaasila ym. 2006: 4; Paavonen - Lehtinen 2006: 2410.)

3.1 Esiintyvyys

Papilloomavirusinfektiot ovat Suomen yleisin sukupuolitautiliryhmä. Infektiot ovat yleistyneet erityisesti nuorten aikuisten keskuudessa 1980-luvulta alkaen. HPV16-virustyyppin infektioiden ilmaantuvuus on yli kaksinkertaistunut ja esiintyvyys puolitoistakertaistunut 1980-1990-luvuilla. Papilloomavirusinfektioiden tarkasta esiintyvyydestä ei kuitenkaan ole tietoa, koska ne eivät kuulu tartuntalain mukaan ilmoitettaviin sukupuolitauteihin. Virustartunta saadaan yleensä limakalvokontaktissa yhdynnässä ja suurin osa tartunnoista saadaan pian yhdyntöjen aloittamisen jälkeen. Papilloomavirus-tartunnan itämisaika vaihtelee muutamista kuukausista jopa vuosiin, joten alttius korkean riskin HPV-infektioille säilyy pitkään. (Aaltonen - Hiltunen-Back - Paavonen 2002: 1389; Kaasila ym. 2006: 5; Lehtinen 2002: 3.) Infektion ilmaantuvuushuippu on 18 ja 22 ikävuoden välillä (Lehtinen 2006: 6).

Suomessa vuonna 2004 tehdyn tutkimuksen mukaan joka kolmannella naisopiskelijalla on genitaalinen papilloomavirusinfektio. Tutkimukseen osallistui yhteensä 1307 ensimmäisen vuoden naisopiskelijaa, joista 33,2 % oli HPV-DNA-positiivisia. Positiivisista näytteistä 85 % oli suuren riskin HPV-DNA-positiivisia. Tutkimuksesta kävi myös ilmi, että HPV-infektiot olivat yleisimpiä 20–34-vuotiaiden keskuudessa. (Auvinen ym. 2004: 1487–1488.)

3.2 Yhteys kohdunkaulan syöpään

Suuren riskin HPV-tyypin aiheuttama krooninen infektio lisää kohdunkaulan syövän esiasteiden riskiä. Pitkäkestoisen infektion ja syövän syntyyn tarvitaan kuitenkin muita-

kin riskitekijöitä, jotka heikentävät immuunipuolustusta. Tällaisia tekijöitä ovat esimerkiksi tupakointi tai klamydia-infektio. (Paavonen - Lehtinen 2006: 2410.)

HPV16- ja HPV18-virustyyppien aiheuttamat infektiot ovat kohdunkaulan syövän tärkein syy. HPV:n ja kohdunkaulan syövän yhteys on erittäin vahva, sillä 99,7 % kohdunkaulan syövästä on HPV:n aiheuttamia. Nuorella iällä sairastettu HPV-infektio altistaa kohdunkaulan syövän lisäksi muille anogenaalisyöville. Kohdunkaulan syöpiä todetaan Suomessa vuosittain alle 200 tapausta, mutta maailmanlaajuisesti se on toiseksi yleisin ja kaikkein tappavin syöpä. (Lehtinen ym. 2002:1397; Aaltonen ym. 2002:1390; Kalliala - Nieminen 2006: 2401.)

Kohdunkaulan syövän ilmaantuvuus vaihtelee yli kymmenkertaisesti eri maissa tai maanosissa. Ilmaantuvuus on suurin Saharan eteläpuolisessa Afrikassa, ja yli 80 % uusista tapauksista todetaankin kehitysmaissa. Kohdunkaulan syöpää seulotaan Papakokeilla, jotka aloitettiin joukkotarkastuksina Suomessa jo 1960-luvulla. Joukkotarkastukset toistetaan viiden vuoden välein, ja ne ovat osoittautuneet erittäin tehokkaiksi, sillä tapausten määrä väheni 80 % 1990-luvun alkuun mennessä. Sen jälkeen kohdunkaulan syöpä onkin lisääntynyt nimenomaan alle 40-vuotiaiden naisten keskuudessa. (Paavonen - Lehtinen 2006: 2409.)

4 PAPILLOMAVIRUSROKOTTEET

Ensimmäinen HPV-rokote tyyppien 6/11/16/18-infektioita ja näiden aiheuttamia syövän esiasteita vastaan sai myyntiluvan Yhdysvalloissa vuonna 2006. Myöhemmin samana vuonna ensimmäinen rokote otettiin käyttöön myös Suomessa. Tällä hetkellä markkinoilla kaksi HPV-rokotetta, **Gardasil** (Sanofi-Pasteur MSD) ja **Cervarix** (GlaxoSmith-Kline). (Lehtinen 2006: 6; Klaukka - Autti-Rämö 2007:3536.)

Rokotus annetaan kolmesti puolen vuoden sisällä. Gardasil-rokotteen toinen pistos annetaan kahden kuukauden ja kolmas kuuden kuukauden kuluttua ensimmäisestä pistoksesta. Cervarix-rokotteen antovälit ovat 0, 1 ja 6 kuukautta. Yksittäinen Gardasil-rokotus maksaa 155.97 € (20.5.2008) ja Cervarix 114.98€ (28.11.2007). Näin ollen

kolmen rokotuksen sarja tulee kustannuksiltaan melko kalliiksi. Koska rokotteet eivät vielä Suomessa kuulu yleiseen rokotusohjelmaan eivätkä ole Kela-korvattavia, jäävät ne kokonaan rokotteen ottajan maksettaviksi. (Klaukka ym. 2007: 3537; Lääkkeiden hinta-vertailu 2008.)

Suomessa on vuoden 2002 syyskuusta lähtien ollut käynnissä rokotetutkimuksia, joissa selvitetään ehkäisevän rokotteen tehoa ihmisen papilloomavirus-infektioita vastaan. Koska ehkäisevä rokote suojaa tartunnalta, mutta ei paranna jo saatua infektiota, tutkimuksiin on otettu mukaan mahdollisimman nuoria koehenkilöitä. Tarkoituksena on vertailla seuraavien 10 - 15 vuoden aikana maanlaajuisiin syöpärekistereihin kertyviä tietoja rokotettujen tyttöjen kohdunkaulansyöpä- ja esiastetapausten määristä paria vuotta vanhempien, rokottamattomien tyttöjen vastaaviin tietoihin. Näin ollen vuoteen 2015 mennessä on mahdollista todeta, eroaako kohdunkaulan syövän vakavien esiasteiden ilmaantuvuus rokotettujen ja rokottamattomien välillä. (Papilloomavirusrokotetutkimus 2007.)

Kansanterveyslaitoksen, Tampereen yliopiston ja Väestöliiton HPV-rokotteen parasta käyttöstrategiaa koskeva tutkimus jatkuu edelleen. Lukuvuonna 08–09 pyritään vanhempien suostumuksen perusteella suojaamaan joko HPV- tai hepatiitti B-virukselta jopa 45 000 vuosina 1994 - 1995 syntynyttä varhaisnuorta. Tavoitteena on löytää tapa hävittää syöpävaaraa aiheuttavat HPV-tyypit. (Papilloomavirusrokotetutkimus 2008.)

Yhdysvalloissa Center for Disease Control and Prevention sekä Advisory Committee on Immunization Practices ovat yksimielisesti päättäneet suosittaa kaikkia 11- ja 12-vuotiaita tyttöjä rokotettaviksi. Papilloomavirusrokotteet ovat saaneetkin Yhdysvalloissa aikaan suuren julkisen keskustelun. Rokotteita koskevaan väittelyyn ovat osallistuneet niin poliitikot kuin vanhemmatkin. Yhdysvalloissa papilloomavirusrokotteista tuntuu tulleen enemmän poliittinen kuin terveydenhoidollinen kysymys. Esimerkiksi Uudessa-Meksikossa laki papilloomavirusrokotteen käyttöönotosta oli jo kertaalleen hyväksytty, kun osavaltion kuvernööri ilmoitti käyttävänsä veto-oikeuttaan ja kumosi lain. Teksasissa kuvernööri joutui kovan arvostelun alaiseksi puolustaessaan esitystä, joka suositti kaikkia kuudesluokkalaisia tyttöjä rokotettaviksi. Kaikki rokotteita koskevat

määräykset ovat kuitenkin edelleen vain suosituksia, ja vanhemmilla on itse oikeus päättää lastensa rokottamisesta. (Charo 2007: 1905-1906.)

4.1 Rokotteiden koostumus

HPV-rokote muodostuu, kun viruksen L1-pintavalkuaisaine kerääntyy viruksen kaltaisiksi partikkeleiksi (virus-like particles, VLP) Rokotteeseen tarvittavaa L1-valkuaisainetta on mahdollista valmistaa helposti suuria määriä ilman virus-DNA:n karsinogeenista osaa. Lopullisessa kolmasti annosteltavassa VLP-rokotteessa ei ole onkogeenisesta DNA:ta lainkaan, eikä rokote aiheuta infektiota. VLP-rokotteet ovat tähänastisissa tutkimuksissa osoittautuneet hyvin siedetyiksi, eikä rokotteeseen liittyviä vakavia haittatapahtumia ole todettu. (Lehtinen 2004a: 27; Joensuu 2006:15.)

HPV VLP-rokote synnyttää vereen 100 kertaa enemmän vasta-aineita kuin luonnollinen infektio. Lehtisen (2004) mukaan rokote on antanut yli 90 prosentin suojan kaikkia, ohimeneviäkin HPV16- ja HPV18-infektioita vastaan ja 100 prosentin suojan kroonistunutta HPV16-infektiota vastaan. (Lehtinen 2004a: 27-28.)

4.2 Rokotteiden antama suoja

Molemmat rokotteet kehittävät vasta-aineita HPV-tyypeille 16 ja 18. Gardasil tehoaa lisäksi tyyppihin 6 ja 11. Cervarix tehoaa ainakin jossakin määrin tyyppihin 31 ja 45. Tähän mennessä on osoitettu, että molemmat rokotteet ovat torjuneet tyyppien 16 ja 18 aiheuttamat infektiot nuorilla naisilla ainakin muutaman vuoden ajaksi. On todennäköistä, että tehosterokotuksia tarvitaan. Tieto siitä suojaako rokote myös tyyppien 16 ja 18 aiheuttamaa syöpää vastaan saadaan suomalaisesta seurantalutkimuksesta vasta vuosien kuluttua. (Klaukka ym. 2007: 3537; Lehtinen 2006: 6.)

Mikäli HPV-rokotus liitettäisiin rokotusohjelmaan, on selvää, että myös Papa-seulontoja tarvittaisiin edelleen. Jos rokotettujen Papa-seulonnat aloitetaan 25-30-vuoden iässä, voidaan paljastaa ns. läpilyönti-infektiot ja muiden suuren riskin HPV-

tyyppien aiheuttamat vauriot. (Paavonen - Lehtinen 2006: 2412.) Vaikka HPV-rokote on osa seksitautien torjunnassa tavoiteltavaa kokonaisuutta, ei rokotteen käyttöönotto poista tarvetta käyttää kondomia suojauduttaessa sukupuoliyhteydessä tarttuvilta taudinaiheuttajilta. (Lehtinen 2004b: 122)

HPV-rokotteen täysi teho saadaan esille vain siten, että kaikki seksuaalisesti aktiiviseen ikään tulevat ikäluokat, sekä pojat että tytöt, rokotetaan. Optimaalisin rokotusajankohta on ennen sukupuolielämän aloittamista, koska rokotteesta ei ole hyötyä, jos tartunta on jo saatu. Suomalaisten seksuaalikäyttäytymistietoihin ja 20 viime vuoden ajalta tutkituun HPV-sairastuvuuteen perustuvan matemaattisen mallin mukaan jo 70 % rokotuskattavuus auttaa estämään varhaisnuorten ikäluokkien infektoitumisen suuren riskin HPV-tyypeillä. (Lehtinen 2006: 7; Joensuu 2006: 15.)

5 OPINNÄYTETYÖN AINEISTON KERUU JA ANALYSOINTI

Olemme tehneet opinnäytetyömme soveltaen systemaattisen kirjallisuuskatsauksen periaatteita. Systemaattisen kirjallisuuskatsauksen ensimmäinen vaihe on suunnitelman tekeminen, jolloin laaditaan tutkimusongelma tai kysymys, johon tutkimuksella haetaan vastausta. Myös tutkimuksen tavoitteen selventäminen on tärkeää. Tavoitteella kuvataan sitä, mihin katsauksen avulla pyritään. Tavoite on yleensä aluksi melko yleisellä tasolla, mutta täsmentyy tutkimuksen edetessä. Tämän jälkeen laaditaan varsinainen tutkimusongelma, johon lähdetään etsimään vastausta kirjallisuudesta. Tutkimusongelman täsmennyksen jälkeen sitä ruvetaan rajaamaan. Tärkeää on täsmentää tutkimuksiin osallistujat, eli kohderyhmä sekä se, mistä tietoa aiotaan hakea ja mitä hakusanoja tullaan käyttämään. Tiedonhaun tavoitteena on löytää mahdollisimman kattavasti sellaiset tutkimukset, jotka käsittelevät kyseessä olevaa aihetta. (Lauri 2003: 25-27.)

Tavoitteenamme oli kirjallisuuskatsauksen avulla löytää vastauksia tutkimuskysymykseemme: Kuinka vanhemmat suhtautuvan kouluikäisten lastensa rokottamiseen papilloomavirusta vastaan? Määrittelimme kohderyhmäksemme 7-18 -vuotiaiden lasten vanhemmat. Rajasimme kirjallisuuskatsauksemme aineiston koskemaan vain 2000-luvulla ilmestyneitä suomen- ja englanninkielisiä tutkimuksia. Kirjallisuuskatsauksemme tar-

koituksena oli tuottaa ajantasaista tietoa siitä, kuinka vanhemmat suhtautuvat papilloomavirusrokotteisiin ja olisivatko he suostuvaisia rokottamaan oman lapsensa. Toteutimme kirjallisuuskatsauksen vaiheittain, aloittaen tutkimuskysymyksen määrittelystä edeten tiedonhakuun, jota toteutimme valitsemiemme edellä mainittujen kriteereiden pohjalta. Tämän jälkeen suoritimme sovelletun sisällönanalyysin ja tutkimustulosten yhteenvedon, joka esitellään kappaleessa 6. Tutkimustulokset on koottu myös taulukoksi, joka on työn lopussa liitteenä (LIITE 1).

Kirjallisuuskatsauksen aineiston muodostivat tutkimukset, jotka käsittelivät kouluikäisten lasten vanhempien asennoitumista papilloomavirusrokotteisiin. Tutkimusten avulla halusimme selvittää, kuinka suuri osa vanhemmista olisi valmis rokottamaan lapsensa papilloomavirusta vastaan. Aineiston keruuta suorittaessamme huomasimme, että aihetta oli tutkittu paljon eri puolilla maailmaa. Käytimme tietokantana internetin NELLI-tiedonhakuportaalia, joka hakee tutkimuksia mm. Cinahlistista, PubMedistä, Medlinesta ja Medicista. Hakusanoina käytimme käsitteitä ”**papilloomavirus**”, ”**papilloomavirusrokote**”, ”**hpv**”, ”**hpv vaccine**”, ”**parents**”, ”**mother**”, ”**attitudes**”, ”**acceptance**”, ”**parental acceptance**”. Valikoimme tutkimuksia otsikon, abstraktin ja sisällön perusteella ja karsimme joukosta ne, jotka eivät vastanneet tutkimuskysymykseemme. Tutkimuskysymykseemme vastaavia tutkimuksia löytyi lopulta 16, jotka olivat kaikki englanninkielisiä.

Aineiston analysoinnin ja tulosten esittämisen tarkoituksena on vastata mahdollisimman kattavasti ja objektiivisesti, mutta myös ymmärrettävästi ja selkeästi tutkimuskysymyksiin. Analyysitavan valintaa määrittävät tutkimuskysymysten lisäksi alkuperäistutkimusten luonne, laatu, ja lukumäärä. Sekä lukumääräisesti pienten aineistojen, että laadultaan eritasoisten alkuperäistutkimusten analyysissa on mielekkäintä käyttää kuvailevaa synteesiä. Alkuperäistutkimusten kuvailevassa synteesissä kuvataan tulokset, sekä ilmeiset yhtäläisyydet ja erot. (Kääriäinen - Lahtinen 2006: 43.)

TAULUKKO 1. Tiedonhaussa käytetyt hakusanat ja tietokannat

Tietokanta ja hakusanat	Tulokset	Otsikon mukaan hyväksytyt	Abstraktin mukaan hyväksytyt	Tutkimuksen tekijöiden nimet
NELLI : HPV, vaccin? AND attitu?, parent?	33	13	10	-Brabin -Constantine -Dempsey -Lenselink -Marlow -Ogilvie -Ogilvie -Sperber -Toffolon-Weiss -Woodhall
NELLI: HPV vaccin? AND parental accep?	5	4	1	-Olshen
NELLI: HPV vaccin? AND accep- tance	32	5	1	- Bair
NELLI: HPV vaccin? AND mother? attitu?	15	5	3	-Chan -Dinh -Lazcano- Ponce
KÄSIHAKU:			1	-Slomovitz

6 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TULOKSET

Tässä luvussa esittelemme tutkimuskysymyksen pohjalta kootun aineiston keskeiset tulokset. Kirjallisuuskatsauksemme tavoitteena oli löytää vastauksia kysymykseen, kuinka vanhemmat suhtautuvat kouluikäisten lastensa rokottamiseen papilloomavirusta vastaan. Asenteiden kartoittaminen on tärkeää, koska rokote annetaan yleensä alaikäisille, ja tässä tapauksessa vanhempien asenteet ja mielikuvat rokotteesta ovat vaikuttamas-

sa siihen, tuleeko lapsi rokotetuksi. Hoitohenkilökunnalla on tärkeä rooli tiedonantajana, kun vanhemmat kaipaavat tietoa papilloomavirusrokotteista, punnitsevat niiden mahdollisia haittoja ja hyötyjä sekä pohtivat oman lapsensa rokottamista. Myös vanhempien taloudellinen tilanne voi vaikuttaa rokotekattavuuteen, sillä maissa joissa rokotte ei vielä kuulu yleiseen rokoteohjelmaan, voi rokotteen hinta nousta useisiin satoihin euroihin.

6.1 Papilloomavirusrokotteisiin suhtautuminen Euroopassa

Suomessa tehtiin vuonna 2005 tutkimus (Woodhall ym. 2007), jossa kartoitettiin vanhempien sekä heidän lastensa tietoja ja asenteita papilloomavirukseen liittyen. Tutkimuskyselyyn saivat vastata sekä perheen vanhemmat että 15-vuotias nuori. Tutkimuksella pyrittiin selvittämään nuorten seksuaalikäyttäytymiseen ja seksuaaliterveysneuvontaan liittyviä asenteita. Lisäksi kartoitettiin tietoja ja asenteita liittyen sukupuolitauteihin ja sukupuolitaurokotteisiin. 79 % vanhemmista ja 33 % nuorista oli kuullut papilloomaviruksesta eli HPV:stä ennen tutkimukseen osallistumista. Nuorten keskuudessa sukupuoliteitse leviävien tautien tarttuminen tuntui huolestuttavan enemmän vanhempia, kuin nuoria itseään. 83 % nuorista oli myöntäväisiä ottamaan papilloomavirusrokotteen, jos sellainen vain olisi saatavilla. Vastaavasti 86 % aikuisista oli valmis rokotettamaan lapsensa nyt tai myöhemmin. Vain 4,7 % vanhemmista ja 3,5 % nuorista olisi kokonaan kieltäytynyt rokotteesta tai ei olisi halunnut lastansa rokotettavan. Vanhemmista 42 % ja nuorista 37 % uskoi, että seksitauteja vastaan rokottaminen saattaisi aiheuttaa sen, että nuoret aloittaisivat sukupuoliyhteensä entistä aikaisemmin. Vähäinen tietoisuus sukupuolitaudeista lisäsi rokotteiden vastustusta niin vanhempien kuin nuorten keskuudessa. Suomessa yli 30 % 15-vuotiaista on jo ollut sukupuoliyhteydessä, joten Suomessakin tärkein rokotuskohde olisivat 12–13-vuotiaat. (Woodhall ym. 2007: 466-469.)

Vanhempien myöntyvyyttä papilloomavirusrokotuksiin on tutkittu myös **Hollannissa** 2007 (Lenselink ym. 2008). Tutkimukseen osallistui 1150 10–12-vuotiaan lapsen vanhempaa. Vanhempien koulutustausta vaikutti tietoihin papilloomaviruksesta. Korkeammin koulutetut tiesivät papilloomaviruksesta enemmän kuin matalasti koulutetut

vanhemmat. Kaikista vanhemmista kolmasosa ei ollut koskaan kuullut papilloomaviruksesta. Tiedon määrä ei kuitenkaan vaikuttanut vanhempien päätökseen lapsensa rokkotamisesta. Kaikista haastatelluista jopa 88 % olisi valmis rokkotamaan lapsensa, sillä edellytyksellä, että rokkotteen turvallisuus olisi varmistettu.

Useimmat vanhemmista olivat huolissaan rokkotteen mahdollisista sivuvaikutuksista. Hollantilaisia vanhempia huolestutti, että rokkote saattaisi rohkaista nuoria irrallisiin seksisuhteisiin sekä seksuaaliseen kanssakäymiseen nuoremmalla iällä. Monet vanhemmat, huolimatta siitä, olivatko he rokkotamisen kannalla vai sitä vastaan, tuntuivat kaipaavan lisää informaatiota papilloomaviruksesta, kohdunkaulan syövästä sekä HPV-rokkotteesta. 23 % hollantilaisista vanhemmista oli sitä mieltä, että myös lapsen mielipidettä pitäisi kysyä, harkittaessa papilloomavirusrokkotetta. 13 % vanhemmista oli sitä mieltä, että rokkote voitaisiin antaa lapselle tämän ollessa 9-vuotias, jolloin annetaan myös muita rokkoteohjelman mukaisia rokkotteita. (Lenselink ym. 2008: 103-106.)

Tutkimustulokset olivat samansuuntaisia myös **englantilaisessa** tutkimuksessa (Marlow – Waller - Wardle 2007), jossa rokkoteeseen liittyviä asenteita selvitettiin 8-14-vuotiaiden tyttöjen äideiltä. Tutkimuksesta kävi ilmi, että 75 % äideistä hyväksyisi tyttärensä rokkotamisen papilloomavirusta vastaan. Rokotemyönteisyys oli suurempaa niiden äitien keskuudessa, joiden perheessä oli ollut syöpää, joilla oli vanhempia tyttäriä tai jotka kokivat saavansa päätökselleen tukea kumppaniltaan. Rokotteisiin suhtautumiseen vaikutti myös äidin oma suhtautuminen seksuaalisuuteen. Ne äidit, jotka olivat halukkaita keskustelemaan lapsiensa kanssa seksistä, sukupuolitaudeista, kohdunkaulan syövästä tai HPV-rokkotteesta, olivat myöntyväisempiä rokkotetta kohtaan. Rokotemyöntyvyyteen tuntui vaikuttavan myös ikä ja kulttuuri. Nuoret ja valkoihoiset olivat tummaihoisia ja vanhempia äitejä myöntyväisempiä. Kaikista tutkimukseen osallistuneista vain 6 % olisi kieltänyt tyttärensä rokkotamisen. Äidit tuntuivat kaipaavan paljon tietoa ja perusteluja, miksi rokkote olisi tärkeä antaa juuri 12-vuotiaille tytöille. Kuten hollantilaisessa tutkimuksessa, myös osaa englantilaisista äideistä tuntui huolettavan liian monien rokkotteiden antaminen, rokkotteen mahdolliset sivuvaikutukset sekä rokkotteen vaikutus seksuaalikäyttäytymiseen. (Marlow ym. 2007: 1945-1951.)

Englannissa on tehty myös muita tutkimuksia aiheeseen liittyen. Manchesterilaisessa tutkimuksessa (Brabin – Roberts – Farzaneh – Kitchener 2006) selvitettiin kysymyslomakkeella 11–12-vuotiaiden lasten vanhempien suhtautumista papilloomavirusrokotteisiin. Tutkimuksessa oli mukana kahdeksan keskiasteen koulun oppilaiden vanhempia. Kysymyslomakkeen palauttaneita oli 317, jolloin vastausprosentiksi tuli 22 %. Useimmilla vanhemmilla oli puutteelliset tiedot HPV:sta. Muutamat vanhemmat, riippumatta taustoista, olivat kuulleet HPV:sta tai rokotteesta: 60 %:lla vastanneista ei ollut aikaisempaa tietoa ja vain 11 % oli hyvin tietoisia asioista. Kyselyyn vastanneista vanhemmista 81 % ilmaisi hyväksyvänsä lapsensa rokottamisen, mutta vain 38 % oli varmoja päätöksestään. 15 % vastaajista oli rokotusta vastaan. Mielenkiintoista oli, että vanhemmat, jotka keskustelivat lastensa kanssa tutkimuksesta, olivat todennäköisemmin rokottamisen kannalla kuin ne, jotka eivät keskustelleet. (Brabin ym. 2006: 3087-3094.)

6.2 Papilloomavirusrokotteisiin suhtautuminen Amerikassa

Yhdysvalloissa vanhempien asenteita papilloomavirusrokotteita kohtaan on tutkittu ainakin Kaliforniassa, Bostonissa, Alaskassa, Pohjois-Carolinassa, Teksasissa ja Indianassa. **Bostonissa** 2005 teetetystä tutkimuksesta (Olshen – Woods – Austin – Luskin – Bauchner) kävi ilmi, että useimmille vanhemmille HPV oli täysin vieras käsite, ja osa jopa sekoitti HPV:n HIV:iin. Monet vanhemmat kuitenkin uskoivat, että heidän lapsensa tulisi jossain vaiheessa elämäänsä altistumaan HPV:lle. Nämä vanhemmat olivat myöntyväisempiä papilloomavirusrokotteita kohtaan kuin ne vanhemmat, jotka uskoivat, ettei heidän lapsellaan olisi riskiä saada HPV-tartuntaa. Vanhempien mielipiteet sopivasta iästä rokotteen annolle vaihtelivat. Osa vanhemmista ajatteli, että rokote olisi helpointa antaa lapselle, osa taas pohti, että papilloomaviruksen selittäminen lapselle saattaisi olla hankalaa. Osa vanhemmista huoletti rokotteen mahdollinen vaikutus nuorten seksuaalikäyttäytymiseen. Vanhemmat ajattelivat, että rokote saattaisi rohkaista heidän lapsiaan suojaamattomiin seksikontakteihin. Jotkut vanhemmista olivat sitä mieltä, että rokote tulisi antaa vasta silloin, kun nuori itse ymmärtää asian ja on kypsä osallistumaan rokotteen antoa koskevaan päätöksentekoon. Vanhemmat, joilla oli tyttölapsia, pitivät myös poikien rokottamista tärkeänä. Kaksi perhettä, joissa oli ainoastaan poikia, oli sitä mieltä, että rokotetta ei olisi tarpeen antaa pojille. Tutkimuksen mukaan

suurin osa vanhemmista olisi siis valmis rokottamaan lapsensa papilloomavirusta vastaan, vaikka heistä tuntuikin, että heidän tietonsa HPV:sta eivät olleet riittäviä, jotta he olisivat täysin voineet arvioida rokotteen tarpeellisuutta. Papilloomavirusrokotteissa vanhempia tuntui huolettavan eniten rokotteen turvallisuus, sen mahdolliset sivuvaikutukset sekä mahdollinen vaikutus nuorten seksuaalikäyttäytymiseen. (Olshen ym. 2005: 248–250.)

Kaliforniassa teetetyt tutkimuksen (Constantine - Jerman 2007) mukaan jopa 75 % vanhemmista olisi valmiita rokottamaan tyttärensä HPV-infektiota vastaan ennen 13 vuoden ikää. Yksi tutkimuksen huomattavimmasta asioista oli, että rokottamismyöntyvyys vaihteli kulttuuritaustan mukaan. Latalalaisamerikkalaiset äidit olivat myöntyväisempiä kuin aasian- ja afrikanamerikkalaiset. Rokotekielteisyyttä vanhemmat perustelivat mm. sillä, että juuri kyseinen HPV-rokote tai yleisesti muutkin rokotteet epäilyttivät heitä. Vanhemmat pohtivat myös rokotteen mahdollisia vaikutuksia lasten moraaliin ja seksuaalikäyttäytymiseen. Osa vanhemmista koki rokotteen yksinkertaisesti tarpeettomaksi. Kaikista tutkimukseen osallistuneista vanhemmista 6 % rokottaisi lapsensa ennen 16 vuoden ikää, mutta ei vielä 13-vuotiaana. (Constantine – Jerman 2007: 108 - 113.)

Alaskassa tehdyn tutkimuksen (Toffolon-Weiss ym. 2008) tarkoituksena oli kuvata syntyperältään alaskalaisten vanhempien tietoa ja asenteita kohdunkaulansyöpää, papilloomavirusta ja papilloomavirusrokotetta kohtaan. Tutkittava ryhmä valittiin Alaskan alkuperäisasukkaista koostuvista vanhemmista kolmesta erikokoisesta yhteisöstä (kaupunki, keskus ja kylä).

Vaikka monet vanhemmat olivat kuulleet papilloomaviruksesta, useimmat olivat tietämättömiä sen yhteydestä kohdunkaulansyöpään. Valtaosa halusi tyttärensä tulevan rokotetuksi, koska heillä oli huolia terveyteen ja turvallisuuteen liittyen, he uskoivat rokotteiden tehoon, heillä oli henkilökohtaisia kokemuksia syövästä, tai he koska uskoivat, että heidän tyttärensä ovat alttiina papilloomavirukselle. Syitä kieltäytymiselle olivat yleinen huoli rokotteista, lisätiedon tarve, sivuvaikutusten pelko, lisätutkimusten tarve ja pelko koehenkilönä olemisesta. Kukaan vanhemmista ei ollut huolissaan lastensa seksuaalisen aktiivisuuden lisääntymisestä rokottamisen myötä. Vanhemmat, jotka

eivät halunneet tyttärtään rokotettavan, mainitsivat seuraavia syitä: ei ole tarpeeksi tutkimuksia, he tarvitsivat enemmän tietoa, halusivat odottaa nähdäkseen koituuko rokotteesta ongelmia, oli yleisiä epäluuloja rokotteita kohtaan, eivät halunneet rokotetta ”testattavan” heillä. (Toffolon-Weiss ym. 2008: 363–372.)

Pohjois-Carolinassa suoritetussa tutkimuksessa (Sperber – Brewer - Smith 2008) selvitettiin naisten halukkuutta rokottaa itsensä ja tyttärensä papilloomavirusta vastaan. Tutkimus toteutettiin Pohjois-Carolinan maaseudulla, jossa kohdunkaulan syöpään kuolleisuus on yli kaksinkertaista koko maan keskiarvoon verrattuna. Tutkimuksen kohteena olivat aikuiset naiset, joista 62 %:lla oli yksi tai useampi tytär. 19 %:lla vastanneista oli 11–16-vuotias tytär. Tutkimukseen osallistuneilta naisilta kysyttiin suhtautumisesta sekä itsensä että tyttärensä rokottamiseen papilloomavirusta vastaan. Lisäksi kartoitettiin naisten tietoja liittyen papilloomavirukseen, papilloomavirusrokotteisiin sekä kohdunkaulan syöpään.

Naiset tuntuivat olevan halukkaampia rokottamaan tyttärensä kuin itsensä. Tyttärensä olisi rokottanut 84 % naisista, kun taas itsensä vain 69 %. Kiinnostavaa oli, että rokotemyönteisyyteen vaikutti myös se, oliko rokote rinnastettu sukupuolisyyliin, kohdunkaulan syövän vai papilloomaviruksen ehkäisyyn. Naisten itsensä rokottamisesta kysyttäessä eniten rokote kiinnosti kohdunkaulan syövän ja vähiten papilloomaviruksen ehkäisyyn rinnastettuna. Alle 40-vuotiaat naiset olivat vanhempia naisia halukkaampia rokottamaan sekä itsensä että tyttärensä. (Sperber ym. 2008: 115-118.)

Vanhempien tiedot papilloomaviruksesta ja siihen kehitetyistä rokotteista tuntuivat vaihtelevan paljon riippuen asuinpaikkakunnasta ja koulutuksen tasosta. **Indianassa** latinalaisamerikkailaisten äitien keskuudessa suoritetun tutkimuksen (Bair – Mays – Sturm - Zimet 2008) mukaan 77 % haastatelluista äideistä ei ollut koskaan kuullut papilloomaviruksesta. Äideistä 85 % ei tiennyt papilloomaviruksen ja kohdunkaulan syövän olevan yhteydessä toisiinsa. Huolimatta tiedonpuutteesta yli 70 % äideistä olisi ollut valmis rokottamaan tyttärensä, sillä he halusivat välttää sairauksia ja suojella lapsiaan tartunnoilta. 10 % äideistä olisi kieltäytynyt tyttärensä rokottamisesta ja perusteli kantansa sillä, ettei heillä ollut rokotteesta riittävästi tietoa tai heidän tyttärensä oli vielä liian nuori. (Bair ym. 2008: 329–332.)

Teksasissa tehdyssä tutkimuksessa (Slomovitz ym. 2006) kartoitettiin äitien kiinnostusta rokottaa itsensä sekä tyttö- ja poikalapsensa papilloomavirusta vastaan. Tutkimuksen merkittävin tulos oli, ettei lapsen sukupuoli vaikuttanut rokotteeseen asennoitumiseen. Tyttöjen ja poikien rokottamista papilloomavirusta vastaan pidettiin yhtä merkittävänä, sillä 67 % äideistä olisi rokottanut tyttärensä ja 66 % poikansa. Rokotteeseen negatiivisesti suhtautuneet äidit perustelivat kantaansa sillä, että he pelkäsivät rokotteen mahdollisia haittavaikutuksia tai eivät uskoneet lastensa olevan seksuaalisesti aktiivisia. Poikien rokottamisesta kieltäytyneet äidit perustelivat päätöstään myös sillä, ettei rokotteesta ollut osoitettu olevan suoraa hyötyä pojille.

Ne äidit, joiden lapset olivat aiemmin saaneet kaikki yleiseen rokotusohjelmaan kuuluvat rokotteet, suhtautuivat papilloomavirusrokotteeseen myönteisemmin kuin ne äidit, jotka olivat kieltäytyneet myös joistain aiemmista rokotteista. Äitien omat kokemukset poikkeavista papa-koetuloksista eivät kuitenkaan suoraan vaikuttaneet rokotemyönteisyyteen, niin kuin olisi voinut luulla. Noin 20 % lastensa rokottamisesta kieltäytyneistä oli myös sitä mieltä, ettei seksuaalikasvatusasioita tulisi ollenkaan opettaa kouluissa.

Itselleen rokotteen olisi huolinut 77 % äideistä. Tämä poikkeaa muista Yhdysvaltojen tutkimuksista, sillä niiden perusteella äidit ovat pitäneet tyttäriensä rokottamista itsensä rokottamista tärkeämpänä. (Slomovitz 2006: 151–154.)

Seattlessa tehdyn tutkimuksen (Dempsey ym. 2006) tarkoituksena oli määrittää esimurrosikäisten lasten vanhempien yleistä hyväksyntää HPV-rokotteita kohtaan, arvioida HPV:sta annetun tiedon vaikutusta vanhempien hyväksyntään HPV-rokotteita kohtaan ja tunnistaa HPV-rokotteiden hyväksyntää ennustavia tekijöitä. Kaikki tutkimukseen osallistuneet olivat 8-12-vuotiaiden lasten vanhempia tai huoltajia. Tutkimukseen valitut 1600 potentiaalista osallistujaa jaettiin satunnaisesti kahteen ryhmään. Kontrolliryhmälle jaettiin ainoastaan kysely ja interventioryhmälle kysely sekä tietolehtinen HPV:sta. Tarkoituksena oli testata, kasvattaako vanhempien saama kirjallinen HPV-tieto rokotteiden hyväksyntää. Tulokset osoittivat, että HPV-tietolehtisen antaminen kasvatti tietoa HPV:sta, mutta tiedon lisääntymisellä ei ollut tilastollisesti merkittävää vaikutusta HPV-rokotteiden hyväksyntään; sen sijaan asenteet ja elämäkokemukset näyttivät olevan tärkeämpiä vaikuttajia. Osallistujilta kysyttiin myös todennäköisyyttä tyttärensä

rokottamisen sallimiseen HPV:ta vastaan lapsen ollessa kolmessa oletetussa iässä, jotka olivat pikkulapsi-ikä, 8-12-vuotias ja myöhäisempi teini-ikä. Kun rokottamisen sallimista arvioitiin kolmen eri oletetun iän kohdalla erikseen, kasvoi rokottamisen hyväksyttävyyttä oletetun iän mukana. HPV-rokotteiden hyödyllisyyteen uskomisen oli yhteydessä rokotteiden hyväksymiseen. Tämän lisäksi hyväksyntään vaikuttavia tekijöitä olivat vertaisryhmän vaikutus, lääkärin suositus, ymmärrys siitä että lapsi on altis sukupuolitaudeille ja/tai HPV:lle, omakohtaiset kokemukset kondyloomasta ja tytärtä koskeviin kysymyksiin vastaaminen tutkimuksessa. Vastanneista ne, jotka eivät olleet rokottamisen kannalla, olivat useammin huolissaan siitä, että lapselle aiheutuu rokottamisesta huomattavaa haittaa tai vaaraa. (Dempsey ym. 2006: 1286-1493)

Vanhempien suhtautumista lastensa rokottamiseen papilloomavirusta vastaan on tutkittu myös **Kanadassa** (Ogilvie ym. 2007), jossa puhelimitse haastateltiin 1350 vanhempaa. Haastatelluista vanhemmista 73,8 % oli myöntäväisiä rokottamaan tyttärensä. Suvaitsevaisimmin rokotteeseen suhtautuivat vanhemmat, joilla oli positiivisia kokemuksia muista rokotteista, jotka uskoivat papilloomavirusrokotteen vaikutusten seksuaaliseen aktiivisuuteen olevan vähäiset tai joiden tuttavapiirissä oli joku kohdunkaulan syöpään sairastunut. Myös vanhempien ikä vaikutti, sillä nuoremmat suhtautuivat rokotteeseen vanhempia vastaajia myönteisemmin. (Ogilvie ym. 2007: 1506–1507, 1510–1512.)

Samaisen tutkimuksen yhteydessä Ogilvie ym. (2008: 318–320) kartoittivat myös vanhempien suhtautumista poikien rokottamiseen. Tutkimukseen osallistui lähes 1400 vanhempaa, joilla oli 8-18-vuotias poika. Lapsen sukupuolella ei vaikuttanut olevan suurta merkitystä rokotemyönteisyyden kannalta, sillä vanhemmista 67,8 % olisi rokottanut poikalapsensa. Vanhemmat, jotka yleisesti uskoivat kaikkien rokotteiden olevan hyödyllisiä, suhtautuivat myös papilloomavirusrokotteeseen myönteisesti. Vanhemmat ottivat päätöksenteossaan huomioon myös terveydenhoitohenkilökunnan ja lääkäreiden suositukset sekä ystäviensä rokotteeseen liittyvät mielipiteet. Hieman yllättävää oli, että matalammin koulutetut vanhemmat suhtautuivat rokotteeseen myönteisemmin kuin korkeasti koulutetut. Tutkimuksesta kävi siis ilmi, että ne vanhemmat, jotka suhtautuivat positiivisesti tyttöjen rokottamiseen, ajattelivat samalla tavalla myös poikien rokottamisesta.

Meksikossa tehdyn tutkimuksen (Lazcano-Ponce ym. 2001) tarkoituksena oli selvittää vanhempien suhtautumista tyttäriensä rokotetutkimukseen osallistumiseen ja rokottamiseen papilloomavirusta vastaan sekä kartoittaa heidän tietämystään kohdunkaulan syövän riskitekijöistä ja näkemystään rokotteiden hyödyllisyydestä. Tutkimukseen valittiin 880 naista, jotka olivat iältään 15 – 49-vuotiaita ja asuivat Cuernavacan metropolialueella Meksikossa. Vastaaajien tiedot kohdunkaulan syövän etiologiaa koskien olivat vähäiset. Vain 1,9 % vastanneista sanoi kohdunkaulansyövän tärkeimmän riskitekijän olevan HPV-infektio. Kuitenkin 84,2 % naisista oli tietoisia rokotteiden hyödyllisyydestä ja 83,6 % olisi hyväksynyt teini-ikäisen tyttärensä rokottamisen papilloomavirusta vastaan. Lasten lukumäärällä ei ollut tilastollisesti huomattavaa vaikutusta rokotteiden hyväksyntään. Vastanneista 525 naisella oli yli 10-vuotias lapsi, ja rokotteiden hyväksyntä heidän keskuudessaan oli 80,1 %. Myöskään vastanneiden iällä, koulutuksella, sosioekonomisella statuksella, sukupuolielämän aloittamisiällä ja Papa-koe-historialla ei ollut yhteyttä. (Lazcano-Ponce ym. 2001: 243-247.)

6.3 Papilloomavirusrokotteisiin suhtautuminen Aasiassa

Vietnamissa teetetyssä tutkimuksessa (Dinh ym. 2007) kartoitettiin 10–18-vuotiaiden tyttöjen äitien asenteita papilloomavirusrokotteisiin liittyen. Tutkimukseen pyydettiin 194 äitiä, joista 181 (93 %) suostui vastaamaan kyselylomakkeeseen. Äideiltä kysyttiin, olisivatko he suostuvaisia rokottamaan tyttärensä papilloomavirusta vastaan. Lisäksi kartoitettiin seksuaalisuuteen liittyviä uskomuksia, jotka saattaisivat vaikuttaa päätökseen rokotteiden ottamisesta. Tutkimuksen avulla selvitettiin myös, kuinka paljon ulkopuolisten suositukset ja mielipiteet vaikuttaisivat päätöksentekoon, jos äiti pohtisi tyttärensä rokottamista papilloomavirusta vastaan.

Tutkimuksesta selvisi, että vain 11 % äideistä oli tietoisia HPV-rokotteesta. 94 % prosenttia kuitenkin uskoi rokotteiden olevan tehokas, ja yli 90 % olisikin ollut valmis rokottamaan tyttärensä. Muista tutkimuksista poiketen vietnamilaisia äitejä ei tuntunut huolestuttavan rokotteiden vaikutus heidän tyttäriensä seksuaalikäyttäytymiseen. Äideistä 90 % uskoi, ettei rokote erityisesti kannustaisi heidän tyttäriään varhain aloitettuihin sukupuoliyhteyksiin. Vietnamilaisessa kulttuurissa esiaviollisen seksin harrastamista pidetään

epäkunnioitettavana tekona, ja tästä johtuen äideistä 62 % oli sitä mieltä, että naisen, joka on harrastanut esiaviollista seksiä, olisi vaikea löytää itselleen aviomies. Haastatelluista äideistä 76 % oli sitä mieltä, että esiaviollista seksiä harrastanut nainen ei ansaitsisi enää perheensä kunnioitusta. Äidit myös kokivat, että ulkopuolisten suositukset papilloomavirusrokotteeseen liittyen vaikuttivat voimakkaasti heidän päätökseensä tyttärensä rokottamisesta. Äideistä 95 % koki erityisesti oman lääkärinsä rokotteeseen liittyvät näkemykset tärkeinä. (Dinh ym. 2007: 559–562.)

Kiinalaiset äidit eivät sen sijaan olleet aivan yhtä luottavaisia kysyttäessä halukkuudesta rokottaa tyttärensä papilloomavirusta vastaan. Hong Kongissa tehdyssä tutkimuksessa (Chan - Cheung – Lo – Chung 2007) arvioitiin sitä, kuinka papilloomaviruksiin ja -rokotteisiin liittyvä informaatio vaikuttaa äitien suostuvaisuuteen rokottaa 8-18-vuotias tyttärensä papilloomavirusta vastaan. Äideiltä kartoitettiin myös heidän tietämystään liittyen papilloomavirukseen, siihen kehitettyihin rokotteisiin ja kohdunkaulan syöpään. Ennen informaatiolehtisen lukemista vain 32 % äideistä olisi ollut suostuvainen rokottamaan tyttärensä. Äideistä 19 % kieltäytyi kokonaan rokotuksesta ja 49 % oli epävarmoja kannastaan. Mielenkiintoista oli, että ne äidit, jotka olivat käyneet aiemmin papakokeissa, suhtautuivat rokotteeseen myönteisemmin, kuin ne äidit, joilla ei ollut kokemusta papakokeista. Saatuaan papilloomavirusrokotteisiin ja HPV-infektioon liittyvää informaatiota 52 % äideistä kannatti tyttärensä rokottamista, 14 % oli edelleen rokottamista vastaan ja 34 % oli epävarmoja kannastaan. Tiedonannolla oli siis suora yhteys rokotemyönteisyyden lisääntymiseen. Informaation jälkeenkin rokotemyönteisyys oli kuitenkin huolestuttavan alhainen, otettaessa huomioon, että Kiina kuuluu keskitason riskiin kohdunkaulan syöpätapauksissa. (Chan ym. 2007: 204–206.)

7 POHDINTA

Tässä luvussa kokoamme yhteen tutkimusten keskeiset tulokset. Lisäksi pohdimme työmme luotettavuutta ja arvioimme työskentelyämme. Esitämme myös tutkimustulosten pohjalta kootut johtopäätökset sekä pohdimme mahdollisia toimenpide-ehdotuksia.

7.1 Tulosten tarkastelua

Kirjallisuuskatsauksessa käyttämässämme tutkimuksissa tutkimustulokset osoittautuivat melko samansuuntaisiksi. Vanhemmat tuntuivat suhtautuvan papilloomavirusrokotteisiin ja lastensa rokottamiseen positiivisemmin, kuin olimme osanneet odottaa. Tutkimuksista kävi ilmi, että noin 70 - 90 % vanhemmista olisi suostuvaisia rokottamaan tyttärensä papilloomavirusta vastaan. Maanosien väliset erot olivat pieniä, sillä Euroopassa 75 - 88 % ja Amerikassa 70 - 84 % vanhemmista olisi rokottanut tyttärensä. Aasiassa kahden maan väliset tutkimustulokset poikkesivat toisistaan huomattavasti. Vietnamilaisista äideistä 94 % uskoi papilloomavirusrokotteen tehoon ja yli 90 % olisikin ollut valmis rokottamaan tyttärensä. Kiinalaisista äideistä rokottamista kannatti vain 32 %. Papilloomaviruksesta ja rokotteista annetun tiedon jälkeenkin vain 52 % äideistä olisi rokottanut tyttärensä.

Lisäksi kolmessa Amerikassa tehdyssä tutkimuksessa oli selvitetty vanhempien suhtautumista poikien rokottamiseen. Tutkimuksista selvisi, että noin 66 - 68 % vanhemmista rokottaisi myös poikansa. Mielestämme oli yllättävää, että myös poikien rokottamiseen suhtauduttiin näin positiivisesti, vaikka papilloomavirusrokotteista ei olekaan osoitettu olevan suoraa hyötyä pojille.

Papilloomavirusrokotteissa vanhempia tuntui huolettavan erityisesti se, että rokote saattaisi rohkaista heidän lapsiaan entistä aikaisemmin aloitettuun sukupuolielämään. Rokotteeseen negatiivisesti suhtautuvat vanhemmat perustelivat kantaansa sillä, että he pelkäsivät rokotteella olevan mahdollisesti joitakin haittavaikutuksia tai eivät uskoneet lastensa olevan seksuaalisesti aktiivisia. Muita syitä kieltäytymiselle olivat esimerkiksi tiedon puute, yleinen huoli rokotteista, lisätutkimusten tarve, pelko koehenkilönä olemisesta sekä siitä että rokote saattaisi rohkaista lasta irrallisiin seksisuhteisiin. Vähäinen tietoisuus sukupuolitaudeista laski rokotemyönteisyyttä niin nuorten kuin vanhempien keskuudessa.

Ne vanhemmat, jotka uskoivat yleisesti rokotteiden hyödyllisyyteen ja olivat aiemminkin ottaneet lapsilleen kaikki maansa rokotusohjelmaan kuuluvat rokotteet, suhtautuivat papilloomavirusrokotteeseen muita vanhempia myönteisemmin. Suvaitsevaisesti rokot-

teeseen suhtautuivat myös ne vanhemmat, joilla oli tuttavapiirissä joku syöpään sairastunut ja ne, jotka kokivat saavansa puolisoiltaan tukea päätöksentekoon. Osasta tutkimuksista kävi ilmi, että rokotemyönteisyys oli suurempaa niiden äitien keskuudessa, joilla oli itsellään kokemusta kondyloomasta tai papa-kokeista. Ne äidit, jotka keskustelivat lastensa kanssa sukupuolitaudeista, seksistä, kohdunkaulan syövästä ja HPV-rokotteesta suhtautuivat rokotteeseen muita äitejä myönteisemmin. Vanhemmat ottivat päätöksenteossaan huomioon myös ystäviensä rokotteeseen liittyvät mielipiteet sekä hoitohenkilökunnan ja lääkäreiden suositukset. Vanhempien ikä vaikutti siten, että nuoremmat suhtautuivat rokotteeseen vanhempia vastaajia myönteisemmin.

Monet vanhemmat, huolimatta siitä olivatko he rokottamisen kannalla vai sitä vastaan, tuntuivat kaipaavan lisää tietoa papilloomaviruksesta, kohdunkaulan syövästä sekä HPV-rokotteista. Tiedonpuute ei kuitenkaan kaikissa tutkimuksissa laskenut rokotemyönteisyyttä, sillä esimerkiksi Indianassa teetetystä tutkimuksesta kävi ilmi, että huolimatta tiedonpuutteesta yli 70 % äideistä olisi ollut suostuvaisia rokottamaan tyttärensä.

7.2 Tulosten luotettavuus

Arvioitaessa työmme luotettavuutta on otettava erityisesti huomioon käytetyn aineiston laatu. Tiedonhaussa olemme pyrkineet etenemään järjestelmällisesti ja johdonmukaisesti, karsien joukosta ne tutkimukset, jotka eivät ole täyttäneet kriteereitämme. Tutkimusten luotettavuuden arviointi ei aina ollut helppoa, koska luotettavuuteen vaikuttavat niin monet eri tekijät. Luvussa 5.2 esittelimme käyttämämme tietokannat ja hakusanat. Todellisuudessa hakuja tehtiin paljon enemmän, mutta työmme kannalta tärkeimmät haut sekä työssämme käytetyt tutkimukset löytyvät taulukosta. Taulukko takaa sen, että haut ovat toistettavissa. Tämä lisää kirjallisuuskatsauksemme luotettavuutta. Hakuja toistettavuus antaa lukijalle mahdollisuuden tarkistaa tietojen paikkansapitävyys sekä etsiä alkuperäiset artikkelit. Työmme luotettavuutta lisää vielä se, että tekijöitä on ollut kaksi ja olemme molemmat lukeneet kaikki tutkimukset läpi. Olemme työskennelleet tiiviisti yhdessä ja näin molemmat ovat koko ajan olleet selvillä kuinka työ etenee ja missä vaiheessa prosessi on menossa. Työnjako on ollut tasavertainen ja olemme työskennelleet hyvässä yhteistyössä.

Kaikki käyttämämme tutkimusartikkelit on julkaistu tieteellisissä julkaisuissa, mikä lisää niiden luotettavuutta. Artikkelit ovat olleet englanninkielisiä, joten niitä suomentaessa on täytynyt olla tarkka ja kärsivällinen, jotta työn luotettavuus ei kärsisi. Suomentaessamme olemme pyrkineet säilyttämään tekstien asiasisällön samana, jotta tutkimustulokset siirtyisivät muuttumattomina työhömmme. Olemme merkinneet tekstiviitteet tarkasti, että lukijan olisi helppo nähdä, mistä alkuperäislähteestä viite on lainattu.

7.3 Johtopäätökset ja toimenpide-ehdotukset

Tutkimustuloksia tarkasteltaessa kiinnitimme erityisesti huomiota siihen, että monet vanhemmista kokivat, ettei heillä ollut riittävästi tietoa papilloomaviruksesta ja siihen kehitetyistä rokotteista. Vanhemmat tuntuivat kaipaavan lisää informaatiota päätöksentekonsa tueksi. On ymmärrettävää, että papilloomavirusrokotteet epäilyttävät vanhempia ja etenkin sukupuolitauteihin rinnastettuina niillä saattaa olla negatiivinen kaiku. Jos papilloomavirusrokote olisi osa yleistä rokotusohjelmaa, vanhemmat eivät ehkä samalla tavalla kyseenalaistaisi rokotteen tarpeellisuutta. Maissa, joissa papilloomavirusrokote ei kuulu yleiseen rokotusohjelmaan, se on hankittava omakustannehintaan, joka saattaa olla useita satoja euroja. Mikäli vanhemmat tietäisivät enemmän papilloomaviruksen yhteydestä kohdunkaulan syöpään, ei kallis hintakaan välttämättä olisi esteenä rokotteen ottamiselle.

Papilloomavirusrokotteen käyttöönotto tuntuu herättäneen kiivasta keskustelua myös Suomessa. Osa kansanedustajista lähestyi eduskunnan puhemiestä keväällä 2008 kirjallisella kysymyksellä, jossa tiedusteltiin mitä hallitus aikoo tehdä, jotta päätös papilloomavirusrokotteen ottamisesta Suomen rokotusohjelmaan tehtäisiin pikaisesti. Kansanedustajat perustelivat kantaansa mm. sillä, että lähes kaikissa Länsi-Euroopan maissa viranomaiset suosittavat HPV-rokotetta. Monissa maissa viranomaiset ovat jo tehneet päätöksiä rahoittaa rokottamista joko osittain tai kokonaan. Rokottaminen on jo aloitettu mm. Ranskassa, Italiassa, Saksassa, Belgiassa, Espanjassa ja Sveitsissä. Myös Tanska

on aloittanut rokotusohjelman ja Ruotsissa ohjelma aloitetaan 2010. (Kyllönen 2008; Nurmi 2008.)

Suomessa Terveyden ja hyvinvoinnin laitokseen on vuonna 2008 asetettu työryhmä, jonka tehtävänä on kartoittaa papilloomaviruksen aiheuttama tautitaakka ja antaa ehdotus parhaista mahdollisista toimenpiteistä kohdunkaulansyövän ja papilloomaviruksen aiheuttamien tautien vähentämiseksi. Työryhmän odotetaan sisällyttävän ehdotukseensa erityisesti kannanotto kohdunkaulan syövän seulonnan kehittämistarpeista ja papilloomavirusrokotteen liittämistä kansalliseen rokotusohjelmaan. Työryhmän on tarkoitus antaa raportti vuosittain ja työn valmistuttua, kuitenkin viimeistään elokuussa 2010.

(KTL 2008.)

Keskustelu papilloomavirusrokotteiden haitoista ja hyödyistä jatkuu siis varmasti aktiivisena vielä vuosia, niin vanhempien kuin hoitohenkilökunnankin keskuudessa. Tärkeimpänä tiedonlähteenä vanhemmille ovat varmasti internetin lisäksi oma lääkäri ja terveydenhoitaja. Tulevaisuudessa olisikin tärkeää, että terveydenhuoltohenkilöstöllä olisi riittävästi ajankohtaista ja täsmällistä tietoa papilloomavirukseen ja -rokotteisiin liittyen, jotta he osaisivat antaa vanhemmille uusinta tietoa asioista. Koska kyseessä ovat pääasiassa ala- ja yläasteikäisten vanhemmat, on kouluterveydenhoitaja tärkeässä asemassa tiedon välittäjänä. Niinpä terveydenhoitajalla voisikin olla esimerkiksi vanhempainilloissa oma puheenvuoro, jolloin vanhemmilla olisi halutessaan mahdollisuus esittää aiheeseen liittyviä kysymyksiä. Myös koululaisten tietoisuutta voitaisiin lisätä keskustelemalla papilloomaviruksesta terveystiedon tunneilla.

Kirjallisuuskatsausta tehdessämme tietomme papilloomaviruksesta ja siihen kehitetyistä rokotteista on lisääntynyt paljon. Aikaisemmat tietomme aiheesta olivat vähäiset, joten työn tekeminen on antanut meille paljon uutta ja mielenkiintoista tietoa. Tulevaa terveydenhoitajan ammattiamme ajatellen, on tärkeää tietää vanhempien suhtautumisesta lastensa rokottamiseen papilloomavirusta vastaan. Kirjallisuuskatsauksen tekeminen on myös lisännyt valmiuksiamme antaa vanhemmille aiheeseen liittyvää tietoa. Työmme pohjalta jatkotutkimusaiheeksi nouseekin se, kuinka vanhempien ja nuorten tietoisuutta kohdunkaulan syövästä, papilloomaviruksesta ja siihen kehitetyistä rokotteista voisi lisätä.

LÄHTEET

- Aaltonen, Leena-Maija - Hiltunen-Back, Eija - Paavola, Jorma 2002: Papilloomavirukset limakalvoilla. *Duodecim* 118 (15). 1388-1396.
- Auvinen, Eeva - Niemi, Marja - Malm, Christian - Zilliacus, Robert - Trontti, Anu - Fingerroos, Rita - Lehtinen, Matti - Paavonen, Jorma 2004: Joka kolmannella naisopiskelijalla on genitaalien papilloomavirusinfektio. *Suomen Lääkärilehti* 59 (14). 1487-1489.
- Bair, Rita M. – Mays, Rose M – Sturm, Lynne A. – Zimet, Gregory D. 2008: Acceptability of the Human Papillomavirus Vaccine among Latina Mothers. *Journal of Pediatric and Adolescent Gynecology* 21 (6). 329-334.
- Brabin, Loretta - Roberts, Stephen - Farzaneh, Farah - Kitchener, Henry 2006: Future acceptance of adolescent human papillomavirus vaccination: A survey of parental attitudes. *Vaccine* 24 (16). 3087-3094.
- Charo, Alta R. 2007: Politics, parents and prophylaxis – Mandating HPV vaccination in the United States. *The New England journal of medicine* 356 (19). 1905-1906.
- Constantine, Norman – Jerman, Petra 2007: Acceptance of Human Papillomavirus vaccination among Californian parents of daughters. *Journal Of Adolescent Health* 40 (2). 108-115.
- Dempsey, Amanda F. – Zimet, Gregory D – Davis, Robert L. – Koutsky, Laura 2006: Factors That Are Associated With Parental Acceptance of Human Papillomavirus Vaccines: A Randomized Intervention Study of Written Information About HPV. *Pediatrics* 117 (5). 1286-1493.
- Dinh, Tri A. - Rosenthal, Susan L. - Doan, Ellis D. - Trang, Tony - Pham, Viet H. - Tran, Benson H. - Tran, Vinh D. - Phan, Bao - Chu, H.K.H. - Radecki Breitkopf, Carmen 2007: Attitudes of Mothers in Da Nang, Vietnam toward a Human Papillomavirus Vaccine. *Journal Of Adolescent Health* 40 (6). 559-563.
- Joensuu, Jaana 2006. Ihmisen papilloomavirusrokote. *Tabu. Lääkelaitoksen julkaisu* 6. 15-16.

- Kaasila, Marjo - Lehtinen, Matti - Koskeala, Pentti - Patama, Toni - Pasanen, Kari - Palmroth, Johanna 2006: Seksin yhteydessä tarttuvien papilloomavirusten alueittainen esiintyvyys. *Kansanterveys* 7. 4-7.
- Kalliala, Ilkka - Nieminen, Pekka 2006: Kohdunkaulansyövän esiasteiden hoitojen pitkäaikaisvaikutukset - syöpäriski ja obstetriset komplikaatiot. *Duodecim* 122 (19). 2401-2406.
- Klaukka, Timo - Autti-Rämö, Ilona 2007. HPV-rokotteiden markkinointi kiihtyy - näyttö pitkäaikaistehosta puuttuu vielä. *Suomen Lääkärilehti* 62 (39). 3536-3538.
- Kontula, Osmo - Meriläinen, Henna 2007: Koulun seksuaalikasvatus 2000-luvun Suomessa. Väestöliitto. Vantaa.
- Kotaniemi-Talonen, Laura - Malila, Nea - Anttila, Ahti - Hakama, Matti 2006: Papsoulonta edelleen avainasemassa kohdunkaulan syövän ehkäisyssä. *Suomen Lääkärilehti* 61 (40). 4068-4069.
- KTL 2008: Kansanterveyslaitos on asettanut papilloomavirustautien torjuntaryhmän. Verkkodokumentti. Päivitetty 13.5.2008. <<http://www.ktl.fi/portal/5/?bid=2889>>.
- Kyllönen, Merja - Nylander, Mikaela - Henriksson, Anna-Maja - Kiljunen, Anneli - Sirnö, Minna - Viitamies, Pauliina - Karimäki, Johanna - Ruohonen-Lernes, Pirkko 2008 : Kirjallinen kysymys 388/2008 vp. Verkkodokumentti. <http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_388_2008_p.shtm> Luettu 24.2.2009.
- Kääriäinen, Maria - Lahtinen, Mari 2006: Systemaattinen kirjallisuuskatsaus tutkimustiedon jäsentäjänä. *Hoitotiede* 18 (1). 37-45.
- Lauri, Sirkka (toim.) 2003: Näyttöön perustuva hoitotyö. Helsinki: WSOY.
- Lazcano-Ponce, Eduardo – Rivera, Leonor – Arillo-Santillan, Edna – Salmerón Jorge – Hernández-Avila, Mauricio – Muñoz, Nubia 2001: Acceptability of a Human Papillomavirus (HPV) Trial Vaccine Among Mothers of Adolescents in Cuernavaca, Mexico. *ScienceDirect* 32 (3). 243-247.

- Lehtinen, Matti 2006: Nuorten HPV-rokotus: tavoitteena syövä ehkäisy. *Kansanterveys* 7. 6-7.
- Lehtinen, Matti 2004a: Rokotteet yleisiä sukupuolitauteja ja niiden komplikaatioita vastaan - esimerkkinä papilloomavirus ja kohdunkaulan syöpä. Julkaisussa *Focus Oncologiae*. Syöpäsäätiön julkaisusarja nro 5. Helsinki: Erweko. 26-32.
- Lehtinen, Matti 2004b. Rokote hiljaista epidemiaa vastaan. Teoksessa Kosunen, Else - Ritamo, Maija (toim.): *Näkökulmia nuorten seksuaaliterveyteen*. STAKES. Saarijärvi: Gummerus. 118-122.
- Lehtinen, Matti - Apter, Dan - Heikkilä, Riitta- Heino, Pirkko - Idänpää-Heikkilä, Ilona - Rimpilä, Kaisa- Malm, Christian - Zilliacus, Robert 2002: Rokote papilloomavirusinfektoita ja syöpää vastaan. *Duodecim* 118 (13). 1397-404.
- Lenselink, Charlotte - Gerrits, Marloes – Melchers, Willem – Massuger, Leon – Van Hamont, Dennis – Bekkers, Ruud 2008: Parental acceptance of human papillomavirus vaccines. *European journal of obstetrics & gynecology and reproductive biology* 137 (1). 103-107.
- Lääkkeiden hintavertailu. Yhteistyössä Suomen Apteekkariliitto ja Kustannus Oy Duodecim. Verkkodokumentti. <<http://www.terveyskirjasto.fi/terveysportti/geneerinen.koti>>. Luettu 7.10.2008.
- Marlow, Laura - Waller, Jo – Wardle, Jane 2007: Parental attitudes to pre-pubertal HPV vaccination. *Vaccine* 25 (11). 1945-52.
- Nohynek, Hanna - Hulkko, Terhi - Rapola, Satu - Strömberg, Nina - Kilpi, Terhi (toim.) 2005: Rokottajan käsikirja. Stakes. Verkkodokumentti. <http://www.ktl.fi/portal/suomi/julkaisut/oppaat_ja_kirjat/rokottajan_kasikirja/>. Luettu 7.10.2008.
- Nummelin, Raija - Ruuhilahti, Susanna 2004: Peruskoululaisten seksuaalikasvatus - helsinkiläisiä ratkaisuja. Teoksessa Kosunen, Elise - Ritamo, Maija (toim.) *Näkökulmia nuorten seksuaaliterveyteen*. Stakes. Raportteja 282. Saarijärvi: Gummerus. 185-194.

- Nurmi, Tuija 2008: Kirjallinen kysymys 962/2008. Verkkodokumentti. <http://www.eduskunta.fi/faktatmp/utatmp/akxtmp/kk_962_2008_p.shtml>. Luettu 24.2.2009.
- Olshen, Elyse – Woods, Elizabeth – Austin, Bryn –Luskin, Marlise – Bauchner, Howard 2005: Parental acceptance of human papillomavirus vaccine. Journal of adolescent health 37 (3). 248-251.
- Ogilvie, Gina S. - Remple, Valencia P. - Marra, Fawziah - McNeil, Shelly A. - Naus, Monika - Pielak, Karen L. - Ehlen, Thomas - Dobson, Simon R. - Patrick, David M. - Money, Deborah M. 2008: Intention of parents to have male children vaccinated with the human papillomavirus vaccine. Sexually transmitted infections 84: 318-323.
- Ogilvie, Gina S - Remple, Valencia P - Marra, Fawziah - McNeil, Shelly A - Naus, Monika - Pielak, Karen L - Ehlen, Thomas - Dobson, Simon R - Money, Deborah M - Patrick, David M 2007: Parental intention to have their daughters receive the human papillomavirus vaccine. Canadian Medical Association 177 (12) 1506-1512.
- Paavonen, Jorma - Lehtinen, Matti 2006: Papilloomavirusrokote käyttöön - häviääkö kohdunkaulan syöpä? Duodecim 122 (19). 2409-2413.
- Papilloomavirusrokotetutkimus 2008: Nuorten rokotetutkimus jatkuu: sammuuko papilloomavirusepidemia? Verkkodokumentti. Päivitetty 12.8.2008. <<http://www.rokotiitus.net/uutiset.shtm>>. Luettu 7.10.2008.
- Papilloomavirusrokotetutkimus 2007: Papilloomavirusrokotetutkimus eteni uuteen vaiheeseen. Verkkodokumentti. Päivitetty 12.8.2008. <<http://www.rokotiitus.net/uutiset.shtm>>. Luettu 12.11.2008.
- Pelto-Huikko, Antti - Karjalainen, Karoliina - Koskinen-Ollonqvist, Pirjo 2006: Terveystiedon edistämisen toimintamallit. Terveystiedon edistämisen keskuksen julkaisu 4/2006. Verkkodokumentti. <<http://www.health.fi/timage.php?i=100434&f=1&name=Toimintamallit.pdf>>. Luettu 1.10.2008.
- Penttinen, Petri 2006: Papilloomavirus - syyliä ja syöpää. Suomen Lääkärilehti 61 (40). 4092-4095.

- Savola, Elina - Koskinen-Ollonqvist, Pirjo 2005: Terveiden edistäminen esimerkein. Käsitteitä ja selityksiä. Terveiden edistämisen keskus ry. Verkkodokumentti. <http://www.tekry.fi/timage.php?i=100311&f=1&name=terveyden_edistaminen_esimerkein.pdf> Luettu 1.10.2008.
- Slomovitz, Brian M. – Sun, Charlotte C. – Frumovitz, Michael – Soliman, Pamela T. – Schmeler, Kathleen M. – Pearson, Heidi C. – Berenson, Abbey – Ramirez, Pedro T. – Lu, Karen T. – Bodurka, Diane C. 2006: Are woman ready for the HPV vaccine? *Gynecologic Oncology* 103 (1). 151-154.
- Sperber, Nina R. - Brewer, Noel T. - Smith, Jennifer S. 2008: Influence of parent characteristics and disease outcome framing on HPV vaccine acceptability among rural, Southern women. *Cancer Causes Control* 19. 115-118.
- STAKES 2008: Terveiden edistäminen. Verkkodokumentti. Päivitetty 4.1.2008. <<http://info.stakes.fi/mielenterveystyo/FI/kasitteet/terveyden+edistminen.htm>>. Luettu 1.10.2008.
- STM: Seksuaali- ja lisääntymisterveyden edistäminen. Toimintaohjelma 2007-2011. Julkaisuja 2007:17. Helsinki: Yliopistopaino.
- Toffolon-Weiss, Melissa - Hagan, Kyla - Leston, Jessica - Peterson, Lynn - Provost, Ellen - Hennessy, Tom 2008: Alaska native parental attitudes on cervical cancer, hpv and the hpv vaccine. *International Journal of Circumpolar Health* 67 (4). 363-372.
- WHO 2008: Reproductive health. Verkkodokumentti. <http://www.who.int/topics/reproductive_health/en/> . Luettu 16.12.2008.
- WHO 2007: Sexual health. Verkkodokumentti. Päivitetty 21.9.2007. <<http://www.who.int/reproductive-health/gender/sexualhealth.html>>. Luettu 1.10.2008.
- Woodhall, Sarah – Lehtinen, Matti – Verho, Tiina – Huhtala, Heini – Hokkanen, Mari – Kosunen, Elise 2007: Anticipated acceptance of HPV vaccination at the baseline of implementation: A survey of parental and adolescent knowledge and attitudes in Finland. *Journal of adolescent health* 40 (5) 466-469.

LIITE 1

Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt tutkimukset

Tekijät, vuosi, tutkimusmaa	Tutkimuksen tarkoitus	Kohderyhmä (Vastausprosentti)	Aineiston keruu	Päätulokset
Amerikkalaiset tutkimukset				
Bair ,Mays ,Sturm, Zimet 2008.Yhdysvallat: Indiana.	Kuvailla latinalaisamerikkalaisten äitien suhtautumista tyttäriensä rokottamiseen HPV:ta vastaan. Kartoittaa äitien tietoja papilloomavirukseen liittyen.	7-18-vuotiaiden tyttärien äidit. N= 40	Haastattelu	Yli 70 % prosenttia rokottaisia tyttärensä, vaikka 77% äideistä ei ollut koskaan kuullut HPV:sta.
Constantine, Jerman 2007. Yhdysvallat: Kalifornia	Tutkia vanhempien myöntövyyttä rokottaa tyttärensä HPV:ta vastaan.	Alle 18-vuotiaiden tyttö-lapsien vanhemmat. N= 522 (65%)	Puhelin- ja videohaastattelu	75% vanhemmista rokottaisi tyttärensä ennen 13 vuoden ikää.
Dempsey, Zimet, Davis, Koutsky 2006. Yhdysvallat: Seattle.	Määrittää esimurrosikäisten lasten vanhempien HPV-rokotteen hyväksyntää yleisesti, arvioida HPV:sta annetun tiedon vaikutusta rokotteen hyväksyntään ja tunnistaa HPV-rokotteen hyväksyntää ennustavia tekijöitä.	8-12 -vuotiaiden lasten vanhemmat tai huoltajat. 1600 vanhempaa jaettiin kahteen ryhmään. Kontrolliryhmälle jaettiin ainoastaan kysely, interventioryhmälle kysely ja tietolehtinen HPV:sta. N=840 (57.5%)	Kyselylomake	Kahden ryhmän välillä ei ollut huomattavaa eroa HPV-rokotteen hyväksynnässä.
Lazcano-Ponce, Rivera, Arillo-Santillan, Salmeron, Hernandez-Avila, Munõz 2001. Mexico.	Selvittää vanhempien suhtautumista tyttäriensä rokotetutkimukseen osallistumiseen ja rokottamiseen HPV:ta vastaan, sekä kartoittaa heidän tietämystään kohdunkaulansyövän riskitekijöistä.	15-49-vuotiaat naiset, joilla osalla lapsia. N=880 (525 naista, joilla yli 10-vuotias lapsi)	Haastatteli kävi kotona, kyselylomake	83,6 % kaikista vastanneista hyväksyisi teini-ikäisen tyttärensä rokottamisen. Niiden naisten keskuudessa, joilla oli yli 10-vuotias lapsi, hyväksyntä oli 80,1 %.

LIITE 1

Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt tutkimukset

Tekijä, vuosi, tutkimusmaa	Tutkimuksen tarkoitus	Kohderyhmä (vastausprosentti)	Aineiston keruu	Päätulokset
Amerikkalaiset tutkimukset				
Olshen, Woods, Austin, Luskin, Bauchner 2005, Yhdysvallat: Boston	Selvittää, kuinka vanhemmat suhtautuvat lastensa rokottamiseen HPV:ta vastaan.	10-15-vuotiaiden lasten vanhemmat. N=25	Ryhmähaastattelu.	Monet vanhemmista olivat suosituksia rokottamaan lapsensa. Suurin osa vanhemmista olisi hyväksynyt sekä tyttöjen, että poikien rokottamisen.
Ogilvie, Remple, Marra, McNeil, Naus, Pielak, Ehlen, Dobson, Money, Patrick 2007. Canada.	Selvittää vanhempien halukkuutta rokottaa tyttärensä HPV:ta vastaan ja määrittellä rokotemyönteisyyttä lisäävät tekijät.	8-18-vuotiaiden tyttärien vanhemmat/ huoltajat. N=1350	Puhelinhaastattelu	Vanhemmista yli 70 % oli valmis rokottamaan tyttärensä.
Ogilvie, Remple, Marra, McNeil, Naus, Pielak, Ehlen, Dobson, Patrick, Money 2008. Canada.	Selvittää vanhempien halukkuutta rokottaa 8-18-vuotias poikansa HPV:ta vastaan.	8-18-vuotiaiden poikalasten vanhemmat. N= 1381	Puhelinhaastattelu	67,8 % vanhemmista rokottaisi poikansa.
Slomivitz, Sun, Frumovitz, Soliman, Schmeler, Pearson, Berenson, Ramirez, Lu, Bodurka 2006. Yhdysvallat: Teksas.	Arvioida äitien halukkuutta rokottaa lapsensa (sekä tytöt, että pojat) ja itsensä HPV:ta vastaan.	8-14-vuotiaiden lasten äidit. N= 200	Kyselylomake	77 % äideistä rokottaisi itsensä HPV:ta vastaan. Tyttärensä suosuisi rokottamaan 67 % ja poikansa 66 %.
Sperber, Brewer, Smith 2008, Yhdysvallat: Pohjois-Carolina	Selvittää naisten halukkuutta rokottaa itsensä ja/tai tyttärensä papilloomavirusta vastaan	N=146 naista (joista 62%:lla oli tytär)	Kyselylomake, jossa 110 kohtaa	Tyttärensä olisi rokottanut 84% naisista, ja itsensä 69%.

LIITE 1

Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt tutkimukset

Tekijät, vuosi, tutkimusmaa	Tutkimuksen tarkoitus	Kohderyhmä (vastausprosentti)	Aineiston keruu	Päätulokset
Amerikkalaiset tutkimukset				
Toffolon-Weiss, Hagan, Leston, Peterson, Provost, Hennessy 2008, Alaska	Kuvailla syntyperältään alaskalaisten vanhempien tietoa ja asenteita kohdunkaulansyöpää, HPV:ta ja HPV-rokotetta kohtaan.	9-18 -vuotiaiden tyttöjen vanhemmat. N=80	Kyselylomake.	Valtaosa hyväksyisi lapsensa rokotamisen.
Eurooppalaiset tutkimukset				
Brabin, Roberts, Farzaneh, Kitchener 2006, Englanti	Selvittää HPV-rokotteen hyväksyntää 11-12 -vuotiaiden lasten vanhempien keskuudessa.	11-12-vuotiaiden lasten vanhemmat. N=317 (22%).	Kyselylomake.	81% hyväksyisi lapsensa rokotamisen, mutta vain 38% oli varmoja päätöksestään. 15% vastajista oli rokotusta vastaan.
Lenselink, Gerrits, Melchers, Massuger, Van Hamont, Bekkers 2008, Hollanti	Kartoittaa vanhempien halukkuutta rokottaa lapsensa HPV:ta vastaan ja selvittää heidän tietojaan HPV:sta ja kohdunkaulan syövästä.	10-12-vuotiaiden lasten vanhemmat. N=356	Puhelinhaastattelu, suurinosa strukturoituja kysymyksiä.	88% vanhemmista hyväksyisi lapsensa rokotamisen
Marlow, Waller, Wardle 2007, Englanti	Selvittää äitien suhtautumista lastensa rokotamiseen HPV:ta vastaan.	8-14-vuotiaiden tyttöjen äidit. N=684 (57 %)	Kyselylomake	Äideistä 75 % rokottaisi tyttärensä, 19% oli epävarmoja päätöksestään ja 6% ei rokottaisi..
Woodhall, Lehtinen, Verho, Huhtala, Hokkanen, Kosunen 2007, Suomi	Selvittää kuinka vanhemmat ja 14-15-vuotiaat lapset suhtautuvat HPV-rokotuksiin. Kartoittaa heidän tietojaan ja uskomuksiaan seksuaaliterveysasioissa.	14-15-vuotiaat lapset ja heidän vanhempansa. N=397 lasta, 727 vanhempaa.	Kyselylomake	86 % vanhemmista rokottaisi lapsensa. 83% lapsista haluaisi tulla rokotetuksi nyt tai myöhemmin. 4,7% vanhemmista ja 3,5% lapsista kieltäytyisi kokonaan rokotuksista

LIITE 1

Kirjallisuuskatsauksessa käytetyt tutkimukset

Tekijät, vuosi, tutkimusmaa	Tutkimuksen tarkoitus	Kohderyhmä	Aineiston keruu	Päätulokset
Aasialaiset tutkimukset				
Chan, Cheung, Lo, Chung 2007. Kiina.	Arvioida, kuinka tiedonanto papilloomavirukseen ja HPV-rokotteisiin liittyen, vaikuttaa äitien myönteisyyteen rokottaa tyttärensä HPV:ta vastaan.	8-18-vuotiaiden tyttärien äidit. N= 170.	Kyselylomake	Ennen HPV-infoa, 32% äideistä olisi rokottanut tyttärensä, 49% oli epävarmoja kannastaan ja 19% olisi kieltänyt rokottamisen. Informaation jälkeen luvut olivat 52%, 34 % ja 14 %.
Dinh, Rosenthal, Doan, Trang, Pham, Tran, Tran, Phan, Chu, Radecki Breitkopf 2007, Vietnam	Kartoittaa 10-18 -vuotiaiden tyttöjen äitien/hoitajien asenteita HPV-rokotteisiin liittyen.	10-18 -vuotiaiden tyttöjen äidit. N=181 (93%).	Kyselylomake.	Yli 90% hyväksyisi lapsensa rokottamisen. 7% oli epävarmoja päätöksestään. 1% olisi kokonaan kieltänyt rokottamisen.

